

Regelink
Ecologie & Landschap

Onderzoek huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter

Mariahof Sittard

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	Vincent Elders
In opdracht van	G & D Projectmanagement B.V.
Naam opdrachtgever	Jean Dobbelsstein
Rapportnummer	RA20287-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	28 juli 2022
Aantal pagina's	27
Collegiale toets	A. van Leeuwen
Wijze van citeren	Elders V.G., 2020, Onderzoek huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter Mariahof Sittard Rapport RA20287-02, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.nl
www.regelink.nl

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1	Aanleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	4
2	Plangebied en ingreep	5
2.1	Plangebied	5
2.2	Ingreep	5
3	Werkwijze	6
3.1	Onderzoeksinspanning	6
3.2	Methode huismus	6
3.3	Methode gierzwaluw	7
3.4	Methode vleermuizen	7
3.5	Methode steenmarter	7
3.6	Volledigheid inventarisatie	8
4	Resultaten	9
4.1	Algemeen beeld	9
4.2	Huisumus	9
4.3	Gierzwaluw	9
4.4	Zwarte roodstaart	9
4.5	Gewone dwergvleermuis	9
4.6	Ruige dwergvleermuis	11
4.7	Overige vleermuizen	12
4.8	Steenmarter	12
4.9	Samenvatting resultaten	12
5	Effectbepaling en toetsing aan de Wet natuurbescherming	14
5.1	Effectbepaling van de ingreep	14
5.2	Toetsing Wet natuurbescherming	15
6	Conclusies en vervolgstappen	17
6.1	Conclusies	17
6.2	Vervolgstappen	18
7	Bronnen	19
7.1	Literatuur	19
7.2	Websites	19
7.3	Project gerelateerde bronnen	19
Bijlage 1.	Sporen Steenmarter en foto's cameraval	20
Bijlage 2.	Wet natuurbescherming	22
Bijlage 3.	Kaart waarnemingen gewone dwergvleermuis	26
Bijlage 4.	Kaart waarnemingen overige vleermuizen	27

1 Aanleiding

1.1 Aanleiding

G&D Projectmanagement is van plan het voormalige klooster 'De Mariahof' aan de Geldersestraat 26 te Sittard te herontwikkelen. Ecosultancy (Buijs-Schumacher, 2020) heeft in het voorjaar van 2020 een ecologische quickscan uitgevoerd in dit plangebied. Hieruit blijkt dat in het pand mogelijk geschikte verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter aanwezig zijn.

Volgens artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming (zorgplicht) is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Er moet daarom nader onderzoek gedaan worden naar de aanwezigheid van deze soorten en de functies van het plangebied.

Regelink Ecologie & Landschap heeft in opdracht van G&D Projectmanagement in het plangebied dit onderzoek naar huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter uitgevoerd. Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

1.2 Doel

Met dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Komen huismus en/of gierzwaluw voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor huismus en/of gierzwaluw?
- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Komt steenmarter voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor steenmarter?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?
- Welke vervolgstappen zijn nodig om overtreding van de Wet Natuurbescherming (zoveel mogelijk) te voorkomen.

¹ <http://www.regelink.nl/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2 Plangebied en ingreep

2.1 Plangebied

Het plangebied betreft een voormalig klooster en jongensschool aan de Geldersestraat 26 in de gemeente Sittard (provincie Limburg). De begrenzing van het plangebied is in Figuur 1 met rood aangegeven. Zowel het klooster als de school staan al sinds geruime tijd leeg. Een deel van het gebouw is aangemerkt als monumentaal pand. Het pand heeft een pannendak en met een aantal dakkapellen, er is geen spouw aanwezig. Voor een impressie van het plangebied wordt verwezen naar de quickscan rapportage (Buijs-Schumacher, 2020).

Figuur 1. De omvang het plangebied, in rood aangegeven.

2.2 Ingreep

Het monumentale deel van het pand zal blijven staan en gerenoveerd worden. De niet-monumentale aanbouwen worden gesloopt. Hierna zullen nieuwe aanbouwen worden gerealiseerd waarna het nieuwe geheel in gebruik genomen wordt als zorginstelling voor ouderen. In bijlage 4 zijn kaarten ingevoegd van de te slopen vleugels en het te verwijderen asbest. De benodigde werkzaamheden omvatten:

- Sloop van de niet-monumentale aanbouwen;
- Het verwijderen van asbest, op meerdere locaties door het gehele gebouw, met name in de kelder/kruipruimte;
- Verwijderen dakpannen en dakkapellen;
- Aanbrengen dakisolatie;
- Terugplaatsen originele dakpannen;
- Vernieuwen voegwerk;
- Vernieuwen kozijnen;
- Renovatie interieur;
- Realiseren nieuwe aanbouwen.

3 Werkwijze

3.1 Onderzoeksinspanning

In het voorjaar, zomer en najaar van 2022 is het plangebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van huismus, gierzwaluw, vleermuizen en steenmarter. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vogels en vleermuizen. In de volgende paragrafen staat een toelichting op de toegepaste onderzoeksmethoden. In 2019 is door Regelink Ecologie & Landschap onderzoek gedaan naar vleermuizen bij Pater Chevalierstraat 13-43 (oneven) (Leeuwen et al, 2019). Tijdens dit onderzoek zijn ook waarnemingen van vleermuizen gedaan binnen het huidige plangebied.

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties. Per soort: Hm=huismus, Gz=gierzwaluw, V=vleermuis, S=steenmarter. En onderzochte functie: N=nestlocatie, L=leefgebied, F=foerageergebied, V=vliegroute, Z=zomerverblijf, K=kraamverblijf, P=paarverblijf, MZ=middernachtelijk zwermgedrag winterverblijfplaats, G=gebouwinspectie, C =cameraval.

Datum	Tijd	Functie	Medewerker	Weersomstandigheden
19/05/2020	06:40-07:40	Hm: N, L	D. van Hooren	12°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
29/05/2020	06:30-07:30	Hm: N, L	D. van Hooren	7°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
10/06/2020	06:15-07:15	Hm: N, L	D. van Hooren	10°C, bewolkt, droog, 2 Bft
15/06/2020	06:20-07:21	Hm: N, L	D. van Hooren	15°C, bewolkt, droog, 2 Bft
02/06/2020	20:15-21:29	Gz: N	D. van Hooren	22°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
28/06/2020	20:50-22:00	Gz: N	D. van Hooren	19°C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
12/07/2020	20:45-21:17	Gz: N	D. van Hooren	18°C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
			D. van Hooren, C.	
02/06/2020	21:29-00:00	V: F, V, Z, K	Driessen	20°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
12/07/2020	21:36-23:59	V: F, V, Z, K	D. van Hooren, R. Voesten	14°C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
13/07/2020	03:15-05:15	V: F, V, Z, K	D. van Hooren	11°C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
26/08/2020	22:00-02:00	V: F, P, MZ	D. van Hooren	16°C, bewolkt, motregen, 2 Bft
07/09/2020	23:59-02:00	V: F, P, MZ	D. van Hooren	15°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
15/09/2020	21:00-23:00	V: F, P	D. van Hooren	23°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
			D. van Hooren, C.	
02/06/2020	n.v.t.	V en S: G	Driessen	n.v.t.
21/09/2020	n.v.t.	V en S: G	D. van Hooren	n.v.t.
01/09/2020-				
21/09/2020	n.v.t.	S: C	n.v.t.	n.v.t.

3.2 Methode huismus

Het onderzoek naar nestplaatsen en leefgebied van huismus is uitgevoerd volgens de richtlijnen in het Kennisdocument Huismus. Tijdens het veldbezoek is het plangebied op gehoor en op zicht geïnventariseerd. Daarbij werd gelet op geschikt foerageergebied, foeragerende dieren, vogels die met

nestmateriaal of voedsel slepen en vogels die gebouwen invliegen. De inventarisaties zijn overdag uitgevoerd onder gunstige weersomstandigheden. De data van de veldbezoeken en de weersomstandigheden zijn opgenomen in Tabel 1.

3.3 Methode gierzwaluw

Het onderzoek naar nestplaatsen van gierzwaluw is uitgevoerd volgens de richtlijnen in het Kennisdocument Gierzwaluw. Gedurende de veldbezoeken is het plangebied geïnventariseerd vanaf anderhalf- tot twee uur voor tot even na zonsondergang onder gunstige weersomstandigheden. Hierbij werd gelet op laag door het plangebied vliegende en roepende vogels, vogels die de woningen in- en uitvlogen en het geluid van roepende jongen. De data van de veldbezoeken en de weersomstandigheden zijn opgenomen in Tabel 1.

3.4 Methode vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken zijn vleermuizen met zicht- en geluidwaarnemingen geïnventariseerd. Hierbij is een heterodyne batdetector met opname- en vertragsingsfunctie (type: Pettersson D240x) gebruikt om de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar te maken voor mensen. Met de karakteristieken van de frequentie, klank en ritme van het geluid worden verschillende vleermuizensoorten in het veld herkend. Wanneer in het veld niet met zekerheid de vleermuissoort kon worden bepaald is een geluidsopname gemaakt met een extern opnameapparaat. De geluidsopname zijn achteraf met het computerprogramma Batsound geanalyseerd, waarbij voor determinatie gebruik is gemaakt van Barataud, 2015 en voor de grenswaarden in echolocatie van www.batecho.eu. Voor sociale geluiden van vleermuizen is gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. In combinatie met de visuele waarnemingen van het gedrag is de determinatie van de soort en de functie van het gebied bepaald.

De inventarisaties zijn lopend en postend uitgevoerd, waarbij het plangebied en het omliggende gebied meerdere keren zijn doorkruist. Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen. Om de functies van het plangebied voor vleermuizen te onderzoeken zijn meerdere veldbezoeken uitgevoerd in verschillende periodes. In het kraamseizoen (mei tot juli) zijn de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. De onderzoeken in de avond zijn met in de kraamperiode met twee personen uitgevoerd i.v.m. de onoverzichtelijkheid van het plangebied. In het paarseizoen (augustus tot oktober) zijn de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode is minimaal twee uur geïnventariseerd. Om te onderzoeken of er massawinterverblijven in het plangebied zijn is er onderzoek gedaan naar middernachtzwermen tijdens de eerste twee veldbezoeken in het paarseizoen.

Op 2 juni 2020 en 21 juni 2020 is het gebouw van binnen onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen in de zolders. Tijdens deze inspectie is het gebouw met twee personen met behulp van zaklampen geïnventariseerd op verblijfplaatsen van vleermuizen.

3.5 Methode steenmarter

Voor het vaststellen van de aanwezigheid van steenmarter zijn twee onderzoeksmethoden gehanteerd. Het gebouw is onderzocht op de aanwezigheid van sporen en er is in het gebouw op meerdere plaatsen

een cameraval geplaatst. Tijdens de gebouwspectie is ook gezocht naar potentierijke plekken voor het detecteren van steenmarters met een cameraval. Op deze plekken is gedurende enkele weken een cameraval geplaatst met binnen het zichtveld zalmolie en verdunde pindakaas als lokstof. Dit zorgt ervoor dat de dieren iets langer voor de cameravallen verblijven waardoor er vaak meerdere foto's kunnen worden gemaakt. Dit kan helpen bij de eventuele determinatie van de gefotografeerde soorten.

3.6 Volledigheid inventarisatie

Het huismussen- en het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen in de overeenkomstige Kennisdocumenten van BIJ12. De vleermuisinventarisatie is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur. Voor onderzoek naar steenmarter bestaat geen standaard protocol. Het combineren van sporenonderzoek en het plaatsen van een cameraval geeft voldoende trefkans voor het aantonen van de aan-/afwezigheid van deze soort.

Inventarisaties zijn een steekproef gebaseerd op momentopnames, waardoor het niet is uit te sluiten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methoden en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4 Resultaten

4.1 Algemeen beeld

Gedurende het onderzoek werden in en in de nabijheid van het plangebied de volgende soorten aangetroffen:

- Zwarte roodstaart
- Gewone dwergvleermuis
- Ruige dwergvleermuis
- Laatvlieger
- Rosse vleermuis
- Steenmarter

In de volgende paragrafen wordt per soort de waarnemingen en functies verder besproken. De waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 3 en 4.

4.2 Huismus

Tijdens de vier veldbezoeken zijn geen huismussen binnen en in de omgeving van het plangebied waargenomen. De aanwezigheid van nesten van huismus binnen het plangebied is hiermee uitgesloten.

4.3 Gierzwaluw

Tijdens de drie veldbezoeken zijn geen gierzwaluwen binnen en in de omgeving van het plangebied waargenomen. De aanwezigheid van nesten van gierzwaluw in het pand is hiermee uitgesloten.

4.4 Zwarte roodstaart

Tijdens drie veldbezoeken (02-06-2020, 28-06-2020, 29-06-2020) is in het plangebied zwarte roodstaart waargenomen. De eerste twee keer is de vogel waargenomen op het dak van het gebouw nabij de torenspits van de kapel. Op 29 juni 2020 zat het dier binnen in het pand. Het pand heeft op meerdere plekken aan de buitenkant gaten waardoor dieren naar binnen kunnen komen. Waarschijnlijk heeft de zwarte roodstaart een nest in het pand, de exacte locatie hiervan is niet vastgesteld. De zwarte roodstaart valt in Limburg onder “Vogels met vaste rust- en/of verblijfplaatsen, categorie 0”. Nesten van deze soort zijn in Limburg niet jaarrond beschermd maar zijn evenals nesten van algemene broedvogels tijdens het broedseizoen wel beschermd.

4.5 Gewone dwergvleermuis

Foerageergebied

Binnen het plangebied en de directe omgeving zijn maximaal negen foeragerende gewone dwergvleermuizen tegelijkertijd waargenomen. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor gewone dwergvleermuis is.

Vliegroutes

Het pand fungeert niet als vliegroute voor de gewone dwergvleermuis. De bomenrij ten noorden van het klooster en aan de Geldersestraat wordt door 4-6 individuen gebruikt als vliegroute. Op grond van het lage aantal individuen dat gebruik maakt van deze vliegroute kan gesteld worden dat het geen essentiële vliegroute betreft.

Zomerverblijfplaats

In de zomermaanden zijn drie zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aangetroffen, twee hiervan vallen binnen het plangebied de derde bevindt zich in de kerk aan de overkant van de Geldersestraat. De verblijfplaatsen binnen het plangebied bevinden zich beiden in het monumentale deel van het pand dat niet wordt gesloopt. Eén van de verblijfplaatsen bevindt zich in de kapel aan de binnenplaats van het pand. De verblijfplaats wordt bereikt via een gat in de plaat waarmee het raam in de zuidwestelijke gevel van de kapel wordt afgedicht (Figuur 2). Deze verblijfplaats is zowel in 2019 als in 2020 aangetroffen. In 2019 werden er twee invliegende vleermuizen waargenomen, in 2020 één.

Figuur 2. Invliegopening (rode cirkel) van het zomerverblijf in het kapel.

De tweede verblijfplaats bevindt zich in de zuidelijke gevel van de jongensschool, er is hier in de ochtend één enkele zwermende gewone dwergvleermuis waargenomen. De exacte invliegopening kon niet worden vastgesteld.

Kraamverblijfplaats

Er is geen kraamverblijf in het plangebied gevonden tijdens de inventarisaties. Ook zijn er geen kraamverblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Paarverblijfplaats

Tijdens de paarperiode (augustus – september) zijn drie baltsende mannetjes gewone dwergvleermuizen waargenomen. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is

daarom de ligging van het territorium geïnterpreteerd en weergegeven op de waarnemingenkaart (Bijlage 3). Twee mannetjes baltsten boven de binnenplaats van het klooster, de ander baltste voor de oostelijke gevel aan de Geldersestraat. Er dient vanuit te worden gegaan dat alle gebouwen binnen een territorium potentieel een paarverblijfplaats bevatten. Paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis worden doorgaans ook als winterverblijf gebruikt. Er dient daarom te worden aangenomen dat de aangetroffen paarverblijfplaatsen ook in de winter worden gebruikt.

Massawinterverblijfplaats

Tijdens de inventarisaties naar middernachtzwermen zijn geen zwermende dieren waargenomen. De aanwezigheid van massawinterverblijfplaatsen kan worden uitgesloten.

Zolderinspecties

Tijdens de zolderinspecties zijn geen vleermuizen aangetroffen.

4.6 Ruige dwergvleermuis

Foerageergebied

Binnen het plangebied foerageren maximaal twee ruige dwergvleermuizen tegelijkertijd. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor ruige dwergvleermuis is.

Vliegroute

Bij de bomenrij aan de Geldersestraat is één ruige dwergvleermuis op vliegroute waargenomen. Op grond van het lage aantal individuen dat gebruik maakt van deze vliegroute kan gesteld worden dat het geen essentiële vliegroute betreft.

Zomerverblijfplaats

In de zomermaanden zijn geen verblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis aangetroffen.

Paarverblijfplaats

Tijdens de paarperiode (augustus – september) is één baltsend mannetje ruige dwergvleermuis waargenomen. In tegenstelling tot gewone dwergvleermuizen roepen ruige dwergvleermuizen vanuit de opening van het paarverblijf, hierdoor is de locatie van het paarverblijf accurater te bepalen. De verblijfplaats bevindt zich in de zuidoostelijke hoek van de binnenplaats (Figuur 3). Omdat het gebouw niet overzichtelijk is kon de exacte locatie van de invliegopening niet worden bepaald. Op de waarnemingenkaart in de Bijlage 3 is weergegeven vanuit welke hoek van het pand werd geroepen.

Winterverblijfplaats

Paarverblijfplaatsen van ruige dwergvleermuis worden doorgaans ook als winterverblijf gebruikt. Er dient daarom te worden aangenomen dat de aangetroffen paarverblijfplaats ook in de winter wordt gebruikt.

Figuur 3. Richting vanuit waar de baltende ruige dwergvleermuis werd waargenomen (gele cirkel).

4.7 Overige vleermuizen

De overige twee soorten vleermuizen, laatvlieger en rosse vleermuis, zijn slechts enkele keren passerend of foeragerend aangetroffen. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soorten in het plangebied kan redelijkerwijs worden uitgesloten. Twee laatvliegers maakten ook gebruik van de bommenrij aan de noord- en oostelijke rand van het plangebied als vliegroute. Gezien de lage hoeveelheid individuen heeft het ook voor deze soort geen essentiële functie. De rosse vleermuis is één keer op grotere hoogte passerend waargenomen.

4.8 Steenmarter

Tijdens de gebouwinspecties zijn meerdere malen op en verschillende plekken in het pand uitwerpselen en prooiresten gevonden die waarschijnlijk afkomstig zijn van een steenmarter (Bijlage 1). Deze waarnemingen zijn later bevestigd door zes waarnemingen van steenmarter met de geplaatste cameraval (Bijlage 1). Gezien de hoeveelheid sporen en aantallen waarnemingen van de cameraval kan worden uitgegaan van de aanwezigheid van een nestlocatie in het plangebied.

4.9 Samenvatting resultaten

Onderstaande tabel geven een overzicht van de aan getroffen soorten en functies. In hoofdstuk 5.1 is voor deze functies het effect van de ingreep beschreven. Vervolgens is beoordeeld of effecten een overtreding zijn van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming.

Tabel 2. Samenvatting van de waargenomen soorten en functies in het plangebied. De getallen geven het (geschatte) aantal individuen per functie weer. Getallen met[#] duiden op een massawinterverblijf, getallen met een * duiden op een essentiële vliegroute of foerageergebied.

Soort	Nest	Verblijfplaats functie				Andere functie	
		Zomer	Kraam	Paar	Winter [#]	Foerageergebied*	Vliegroute*
zwarte roodstaart	1	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
gewone dwergvleermuis	n.v.t.	2	-	3	-	9	4-6
ruige dwergvleermuis	n.v.t.	-	-	1	-	2	1
laatvlieger	n.v.t.	-	-	-	-	1	2
rosse vleermuis	n.v.t.	-	-	-	-	1	-
steenmarter	1	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

5 Effectbepaling en toetsing aan de Wet natuurbescherming

5.1 Effectbepaling van de ingreep

Zwarte roodstaart

In het pand bevindt zich een nest van een zwarte roodstaart. Bij het renoveren en slopen van het pand tijdens het broedseizoen kunnen broedende individuen worden verstoord of gedood.

Vleermuizen

Het plangebied vormt geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute voor vleermuizen. Indirecte effecten op verblijfplaatsen door het verdwijnen van deze functies worden daarom niet verwacht.

Er zijn binnen het plangebied twee zomerverblijfplaatsen en drie paarterritoria van gewone dwergvleermuis aangetroffen. Ook is er een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld. Op één paarterritorium van gewone dwergvleermuis na bevinden al deze verblijfplaatsen zich in het monumentale deel van het pand, dit deel van het pand blijft na de ingreep behouden. Dit betekent dat een paarterritorium overlapt met de te slopen uitbouw aan de jongensschool, er moet worden aangenomen dat in dit deel van het pand een paarverblijf van gewone dwergvleermuis aanwezig is.

Één zomerverblijf van gewone dwergvleermuis bevindt zich binnenin het pand en wordt bereikt via een gat in een afgetimmerd raam. Van de overige verblijfplaatsen zijn de exacte locaties niet bekend. Het is aannemelijk dat deze zich, bij het ontbreken van een spouw, bevinden onder de dakpannen of in spleten en kieren aan de buitenkant van het pand (bij kozijnen, scheuren in voegwerk, achter beplating, etc.).

In het kader van de renovatie worden dakpannen en dakkappen verwijderd, dakisolatie geplaatst, voegwerk vernieuwd, kozijnen vervangen en het interieur opgeknapt in het monumentale deel van het pand. Door deze werkzaamheden verdwijnen de zes huidig aanwezige verblijfplaatsen. Na de werkzaamheden is de gehele buitenkant van het pand afgewerkt, hierdoor moet worden aangenomen dat ook na de werkzaamheden de verblijfplaatsen niet meer beschikbaar zijn.

Door de sloop van de aanbouw aan de jongensschool verdwijnt mogelijk een paarverblijfplaats van gewone dwergvleermuis. Het slopen van de aanbouwen aan de noordzijde van het pand heeft geen negatieve effecten voor vleermuizen, omdat in dit deel van het pand geen verblijfplaatsen aanwezig zijn.

Het verwijderen van het in het plangebied aanwezige asbest heeft geen negatieve effecten op de aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen. In de kapel waarbinnen een zomerverblijf van gewone dwergvleermuis aanwezig is, is op de kelder na geen asbest aanwezig.

Steenmarter

De steenmarter maakt gebruik van het gehele interieur van het pand. Dit betekent dat zowel met de sloop als de renovatie van het pand kunnen steenmarters worden verstoord, gedood of verblijfplaatsen vernield. Na de werkzaamheden is het pand niet meer geschikt als leefgebied voor de steenmarter, de verblijfplaats en het leefgebied verdwijnen daarmee permanent.

5.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Lokale gunstige staat van instandhouding

Het aanwezige niet-essentiële foerageergebied en vliegroute blijven na de ingreep behouden. Er verdwijnen door de ingreep twee zomerverblijven en drie paarverblijven van gewone dwergvleermuis en één paarverblijf van ruige dwergvleermuis. De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene vleermuis. Het verdwijnen van vijf verblijfplaatsen uit het netwerk van vijf individuen heeft geen significant negatief effect op de lokale gunstige staat van instandhouding van deze soort. De ruige dwergvleermuis is minder algemeen maar ook een soort die in heel Nederland voorkomt. Het verdwijnen van één paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis heeft daarmee ook geen negatief effect op de lokale gunstige staat van instandhouding van deze soort.

De populatie steenmarters in Nederland vertoont een stijgende trend, de soort staat niet op de rode lijst en heeft de status “thans niet bedreigd”. Het verdwijnen van één vaste rust en/of verblijfplaats binnen het territorium van een individu heeft geen negatieve invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soort.

Verbodsbepalingen

Door de ingreep verdwijnen zes verblijfplaatsen van vleermuizen en één vaste rust en/of verblijfplaats van steenmarter. Het vernietigen van verblijfplaatsen van vleermuizen leidt tot een overtreding van Artikel 3.5 (doden, verstoren, verblijfplaatsen vernielen) van de Wet natuurbescherming.

Het doen verdwijnen van een verblijfplaats van steenmarter leidt tot een overtreding van Artikel 3.10 (doden, verblijfplaatsen vernielen) van de Wet natuurbescherming. Bij werkzaamheden tijdens het broedseizoen kunnen nesten van algemene broedvogels worden verstoord en/of vernield. Het vernietigen van nesten van vogels tijdens het broedseizoen leidt tot een overtreding van Artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming. Zie ook Bijlage 2 voor informatie over de Wet Natuurbescherming. Tabel 4 geeft een overzicht van de overtreden verbodsbepalingen per ingreep en soort.

Tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) leidt het verwijderen van asbest uit het interieur van het pand tot de verstoring en/of vernietiging van een nest van zwarte roodstaart. Het verstoren van broedende vogels leidt tot een overtreding van Artikel 3.1, lid 1 en 2 van de Wet natuurbescherming. Het verwijderen van asbest zowel in het interieur als exterieur heeft geen negatieve effecten op de aanwezige verblijfplaatsen van vleermuizen. Het vleermuisverblijf in het interieur van de kapel is aanwezig op een locatie waar geen asbest wordt verwijderd. Met betrekking tot vleermuizen leidt de asbestsanering niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

Het verwijderen van asbest uit het interieur van het pand leidt tot het verstoren en/of vernielen van een vaste rust en/of verblijfplaats van steenmarter. Voor steenmarter geldt in de provincie Limburg van 15 augustus tot en met februari een algemene vrijstelling van de Wet natuurbescherming, werkzaamheden in deze periode leiden daarmee niet tot een overtreding van de wet natuurbescherming. Werkzaamheden aan het interieur van het pand buiten deze periode leiden tot een overtreding van Artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming.

Tabel 3 Resultaten van de toetsing Wnb per functie en soort. ZR=zwarte roodstaart, S=steenmarter, GD=gewone dwergvleermuis, RD=ruige dwergvleermuis.

Ingreep	Art. 3.1 lid 1 Art. 3.5 lid 1 Art. 3.10 lid 1a (doden)	Art. 3.1 lid 4 Art. 3.5 lid 2 (verstoren)	Art. 3.1 lid 2 Art. 3.5 lid 4 Art 3.10 1b (beschadigen/ vernielen verblijfplaats)
Het verwijderen van asbest	-	-	ZR (15mrt-15jul), S (1mrt-14aug)
Renovatie exterieur (dakpannen, dakisolatie, voegwerk, kozijnen, etc.)	GD, RD	GD, RD	GD, RD, ZR (15jul-15mrt), S (1mrt-14aug)
Renovatie interieur	GD	GD	GD, ZR (15jul-15mrt), S (1mrt-14aug)
Sloop aanbouwen	GD	GD	GD, ZR (15jul-15mrt), S (1mrt-14aug)

Nesten van zwarte roodstaart zijn in de provincie Limburg niet jaarrond beschermd. Alle vogels zijn tijdens het broeden beschermd, werkzaamheden tijdens het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) leiden daarmee tot een overtreding van de Wet natuurbescherming.

Steenmarter valt onder de categorie 'Andere soorten' het is verboden om dieren uit deze categorie opzettelijk te doden of om vaste rust en/of verblijfplaatsen van deze dieren te vernielen. Bij werkzaamheden aan het interieur is de kans klein dat steenmarters worden gedood aangezien deze bij verstoring zullen vluchten. Door de renovatie van het pand verdwijnt een vaste verblijfplaats van steenmarter, dit is een overtreding van de Wet natuurbescherming. In de provincie Limburg geldt van 15 augustus tot en met februari een algemene vrijstelling voor de steenmarter. Binnen deze periode mogen ook vaste rust en/of verblijfplaatsen worden verwijderd of ontoegankelijk worden gemaakt.

6 Conclusies en vervolgstappen

6.1 Conclusies

Algemeen

- Het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de richtlijnen uit de Kennisdocumenten Gierzwaluw en Huismus, het Vleermuisprotocol 2017 waardoor gesteld kan worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Bij het onderzoek naar steenmarter zijn twee algemeen gebruikte onderzoeksmethoden gehanteerd, sporenonderzoek en onderzoek met cameravallen. Het combineren van deze methoden veergroot de trefkans en biedt meer informatie, hierdoor kan worden gesteld dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het verwijderen van asbest is geen ontheffing nodig mits er gewerkt wordt buiten het broedseizoen en in de periode met vrijstelling voor steenmarter.
- Voor het uitvoeren van alle andere werkzaamheden is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig, tenzij aantoonbaar alle negatieve effecten kunnen worden voorkomen door een aangepaste werkwijze en daarmee geen overtredingen van de Wet natuurbescherming zijn (zie paragraaf 6.2).

Resultaten

- Het plangebied heeft functie geen voor huismus;
- Het plangebied heeft functie geen voor gierzwaluw;
- Er zijn tijdens het broedseizoen nesten aanwezig van zwarte roodstaart;
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger, het betreft een niet-essentieel foerageergebied;
- Aan de rand van het plangebied is een vliegroute van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen, het betreft een niet-essentiële vliegroute;
- In het kraamseizoen zijn twee zomerverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis waargenomen.
- In het paarseizoen zijn drie paarterritoria van gewone dwergvleermuis en één paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis waargenomen;
- Er zijn geen aanwijzingen voor winterverblijfplaats voor grotere aantallen vleermuizen;
- Er is een vaste rust en/of verblijfplaats van steenmarter aangetroffen.

Effecten

- Werkzaamheden tijdens het broedseizoen (15 maart–15 juli) verstoren/vernielen één nest van zwarte roodstaart;
- Bij de voorgenomen ingreep gaan twee zomerverblijfplaatsen en drie paarverblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis, en één paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis verloren;
- Bij de voorgenomen ingreep verdwijnt een vaste rust en/of verblijfplaats van steenmarter.

Toetsing

- Mits de asbestsanering plaatsvindt buiten het broedseizoen en in de periode van vrijstelling van steenmarter leidt dit niet tot een overtreding van de Wet natuurbescherming;

- Met het uitvoeren van de overige werkzaamheden worden (afhankelijk van in welke periode de werkzaamheden plaatsvinden) Artikel 3.1 lid 2, Artikel 3.5 lid 1, 2 en 4 en Artikel 3.10 lid 1b van de Wet natuurbescherming overtreden.

6.2 Vervolgstappen

- Voordat de werkzaamheden (op de asbestsanering na) uitgevoerd kunnen worden, dient een mitigatieplan opgesteld te worden. In dit plan staat beschreven op welke manier de negatieve effecten worden verzacht dan wel worden voorkomen. In het mitigatieplan staat nauwkeurig beschreven op welke wijze maatregelen genomen moeten worden voorafgaand aan de werkzaamheden, en op welke wijze de huidige functies van het plangebied voor de in het plangebied aanwezige beschermde soorten aantoonbaar gewaarborgd blijven. Alle maatregelen worden gedetailleerd uitgewerkt tot een ecologisch werkprotocol waarmee een aannemer met ecologische begeleiding de werkzaamheden kan uitvoeren. Zowel het mitigatieplan als het ecologisch werkprotocol worden opgesteld door een ecooloog die deskundig is op het gebied van mitigerende maatregelen van de aanwezige soorten.
- In het kader van de wet natuurbescherming is het vaak noodzakelijk een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, in dit geval de provincie Limburg. Er is geen ontheffing nodig als: *"u negatieve effecten op een beschermde soort voorkomt doordat u voldoende en bewezen mitigerende maatregelen treft waardoor geen sprake is van het overtreden van een verbodsbepaling"*².
- Indien uit het mitigatieplan blijkt dat er zodanig gewerkt kan worden dat negatieve effecten ten alle tijden zijn te voorkomen, dan is een ontheffingsaanvraag niet nodig.
- Indien het niet gewaarborgd is dat er geen negatieve effecten optreden dan is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Het mitigatieplan dient dan ter onderbouwing, ook kan een voorwaarden uit de ontheffing zijn een ecologisch werkprotocol op te stellen waarin de voorwaarden van de ontheffing zijn verwerkt.
- De werkzaamheden zijn tevens een kans om natuurinclusief te werken. Hiermee kunnen vaak op relatief eenvoudige manier extra maatregelen genomen worden die bijdragen aan behoud en herstel biodiversiteit. Dit kan vaak goed in combinatie met de wettelijke maatregelen die nodig zijn voor de mitigatie.
- In het kader van de zorgplicht is het nodig om met verlichting van het plangebied rekening te houden met de aanwezige functies voor vleermuizen. Met het gebruik van goed richtbare of gedeeltelijk afgeschermd armaturen kan verlichting van bijvoorbeeld de vliegroute aan de Geldersestraat worden voorkomen.

² <https://www.limburg.nl/@2018/soortenbescherming/>

7 Bronnen

7.1 Literatuur

- Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*). Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw (*Apus apus*), Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus (*Passer domesticus*), Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.
- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.
- Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.
- Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (28-7-2022)].

7.2 Websites

- wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2019-01-01
- www.limburg.nl/@2018/soortenbescherming/
- www.batecho.eu
- www.bij12.nl
- www.telmee.nl
- www.verspreidingsatlas.nl/
- www.vleermuis.net
- www.waarneming.nl
- www.zoogdiervereniging.nl

7.3 Project gerelateerde bronnen

- Buijs-Schumacher A.H.J., 2020. Rapportage quickscan flora en fauna Geldersestraat 26 te Sittard. Rapport 12154.001-D1. Econsultancy, Swalm.
- Leeuwen, A. van, B. Hissel, S. Bakker en A. Visser, 2019. Huismus,- vleermuizen en gierzwaluwonderzoek, Sittard en omliggende woonkernen DE2020 en 2021. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA19137-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Bijlage 1. Sporen Steenmarter en foto's cameraval

Figuur 4. Aangetroffen sporen van steenmarter, van boven naar onder: karakteristieke getordeerde uitwerpselen, eischaal met hoektand perforatie en veren met afgebeten schachtpunten.

Figuur 5. Waarnemingen met cameraval van steenmarter in het pand.

Bijlage 2. Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

1. beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
2. beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
3. beschermingsregime andere soorten.

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn.

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

3. Beschermingsregime andere (nationale) soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming.

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout.

Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

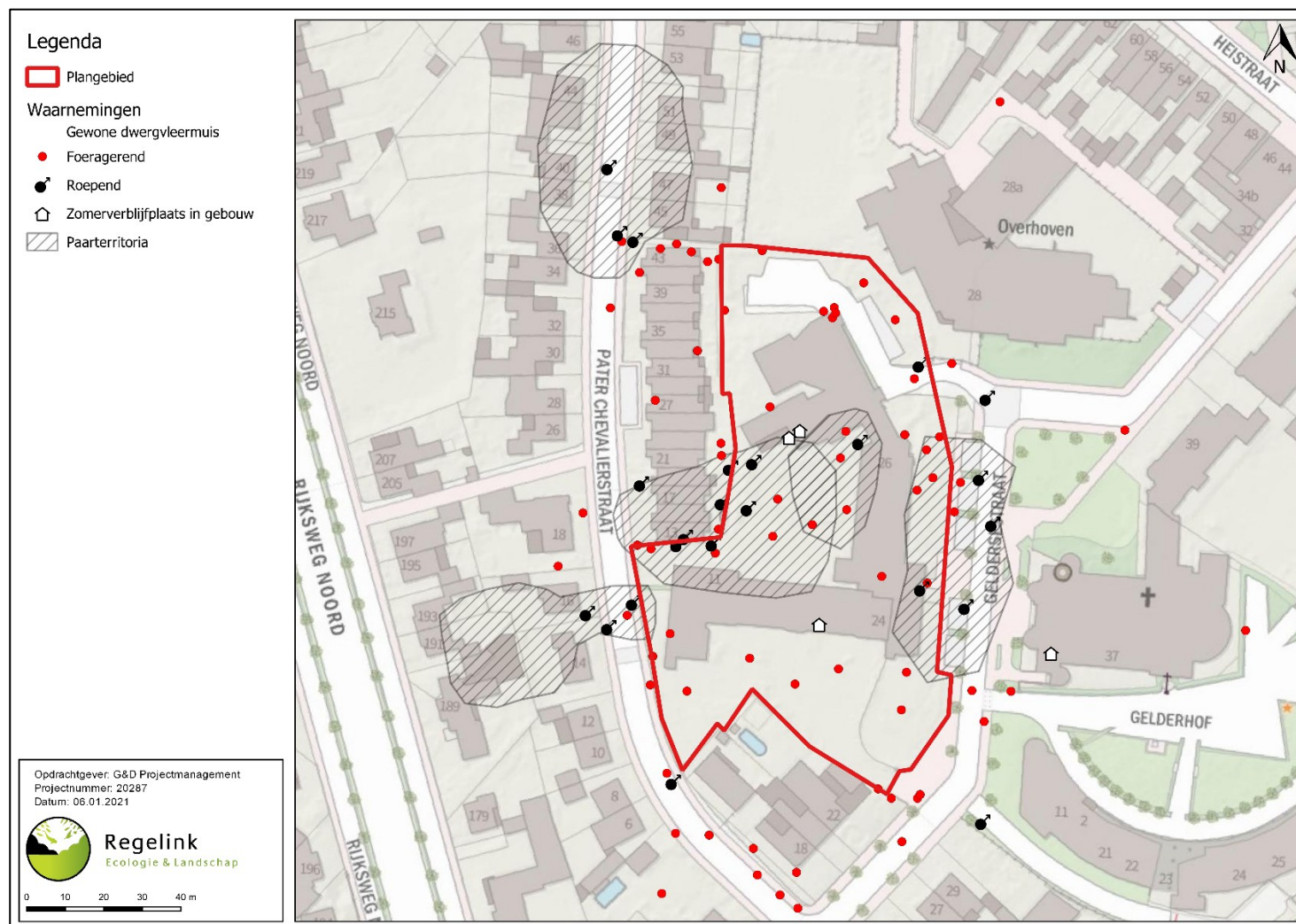
Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

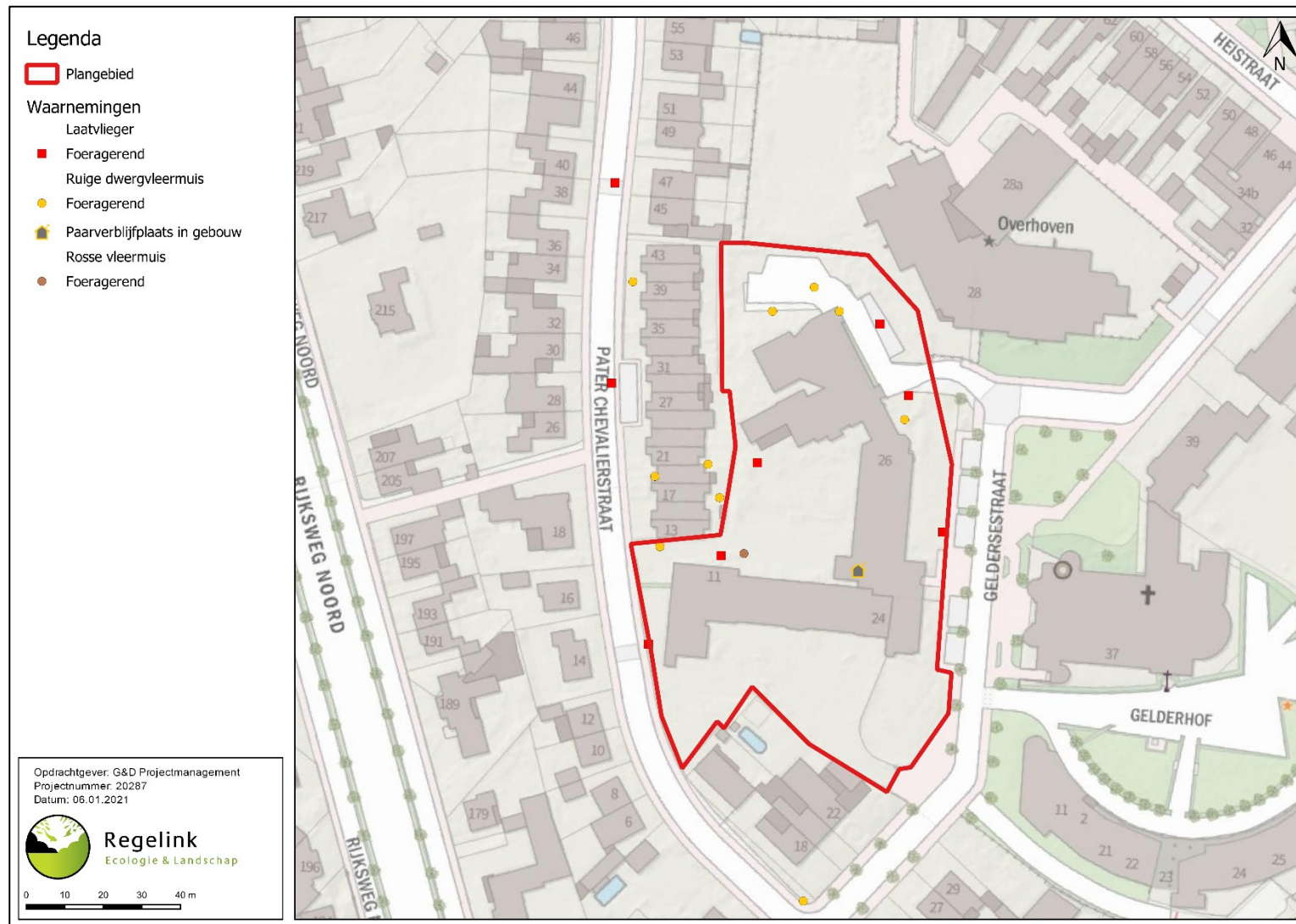
De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.

Bijlage 3. Kaart waarnemingen gewone dwergvleermuis

Figuur 6. Waarnemingen gewone dwergvleermuis, waarnemingen uit eerdere inventarisaties zijn ook weergegeven. De twee naast elkaar weergegeven zomerverblijven zijn waarnemingen van hetzelfde zomerverblijf in 2019 en 2020.

Bijlage 4. Kaart waarnemingen overige vleermuizen

Figuur 7. Waarnemingen overige vleermuizen, waarnemingen uit eerdere inventarisaties zijn ook weergegeven.